

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU

Trablusgarp Savaşı

Savaşın Nedenleri

Trablusgarp Savaşı'nın çıkmasında;

- Sömürgecilik yarışında geç kalan İtalya'nın sanayisi için hammadde ve pazar arayışı
- Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ı koruyamayacak durumda olması
- Coğrafi konumu itibariyle İtalya'ya yakın olan Trablusgarp'ın ticaret yolları üzerinde bulunması ve zengin petrol kaynaklarına sahip olması

gibi nedenler etkili olmuştur.

Osmanlı Devleti, Balkan Savaşlarının başlaması üzerine İtalya ile **Ouchy** (Uşi) **Antlaşması**'nı imzaladı (18 Ekim 1912). Bu antlaşma ile Trablusgarp Savaşı sona ermiştir.

Savaşın Sonuçları

- Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'daki son toprağını da İtalyanlara bırakarak bu kıtadan tamamen çekilmiştir.
- Rodos ve Oniki Ada'yı ele geçiren İtalya, Ege Denizi'nde etkin bir güç haline gelmiş, Osmanlıların Ege'deki hakimiyeti sarsılmıştır.
- Osmanlı Devleti, Balkan Savaşlarından mağlup çıktığından İtalya'ya bırakılan adaları geri alacak güce sahip değildi. Bu nedenle İtalya adaları geri vermedi. Oniki Ada, II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar İtalya'da kaldı. Savaşta mağlup olan İtalya, adaları Yunanistan'a bırakmıştır (1947).

Balkan Savaşları

Balkan Savaşlarının Nedenleri

- Rusya'nın tarihi emellerine ulaşabilmek amacıyla Balkan uluslarını Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması
- Balkan uluslarının iyice zayıflayan ve yıkılmakta olan Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki topraklarını ele geçirmek istemeleri
- Balkanlarda Panislavizm politikası takip eden Rusya'nın milliyetçilik fikirlerinden yararlanarak Balkan uluslarının aralarında uzlaşma sağlaması
- Osmanlı Devleti'nin Almanya'ya yaklaşmasından rahatsızlık duyan İngiltere'nin Reval Görüşmesi (1908) sonucunda Rusya'yı Osmanlı toprakları, Boğazlar ve Balkan politikasında serbest bırakması
- Avrupalı büyük devletlerin kendi politikaları doğrultusunda Balkan uluslarını desteklemeleri
- Osmanlı Devleti'nin politik bölünmüşlük içerisinde bulunması ve askeri birliklerinin bir kısmını terhis etmesi

Birinci Balkan Savaşı

Karadağlıların saldırısıyla I. Balkan Savaşı başlamıştır (8 Ekim 1912). Bu savaş sırasında **Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan** ve **Karadağ** devletleri Osmanlı Devleti'ne karşı aralarında ittifak yapmışlardır.

I. Balkan Savaşı'nda;

- Balkanlardaki Osmanlı ordusunun düzensiz durumda bulunması ve askerlerinin bir kısmının terhis edilmesi

- Orduda particilik ve ikiliğin çıkmasından dolayısıyla disiplinin bozulması

gibi nedenler, Osmanlı Devleti'nin mağlubiyetine sebep olmuştur.

I. Balkan Savaşı'nın Sonuçları

- Osmanlı Devleti, Edirne ve Kırklareli dahil Balkan topraklarından çekilmiştir. Midye - Enez hattının doğusundaki topraklar Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmıştır.
- I. Balkan Savaşı sırasında Arnavutluk bağımsızlığını ilan etmiştir. **Arnavutluk, Osmanlı Devleti'nden ayrılan son Balkan devletidir (28 Kasım 1912).**
- Londra'da görüşmeler devam ederken İttihat ve Terakki Partisi I. Balkan Savaşı'ndaki yenilgiden dolayı yıpranan Kamil Paşa Hükümeti'ni **"Babıali Baskını"** ile devirerek iktidarı ele geçirmiştir. (23 Ocak 1913).
- I. Balkan Savaşı sonunda Bulgaristan Ege Denizi'ne ulaşmıştır.
- Birinci Balkan Savaşı'ndan sonra Osmanlılık fikrinin başarılı olamayacağı görülmüş ve milliyetçilik düşüncesi güçlenmiştir. Balkanlarda Türk azınlığı meselesi ortaya çıkmış, Osmanlı Devleti'nin elinden çıkan Balkan topraklarından birçok Türk ve Müslüman Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Balkanlarda Türk azınlığı ortaya çıkmıştır.

İkinci Balkan Savaşı

Londra Antlaşması'na göre en fazla toprağı Bulgaristan aldı. Büyük bir Bulgaristan Devleti'nin ortaya çıkması ve topraklarını Ege Denizi'ne kadar genişletmesi, Yunanistan ve Sırbistan'ın tepkisine

neden oldu. Sonuç olarak Osmanlı Devleti'nden alınan toprakların paylaşımı konusunda anlaşmazlıklar çıkması Balkan ulusları arasında İkinci Balkan Savaşı'na neden olmuştur.

Bu durumdan faydalanmak isteyen Osmanlı Devleti harekete geçti. Kurmay Yarbey Enver Bey komutasındaki Türk ordusu Londra Antlaşması'nda belirtilen **Midye-Enez** sınırını geçerek **Kırklareli** ve **Edirne**'yi geri almıştır.

Birinci Dünya Savaşı (1914 - 1918)

Savaşın Nedenleri

Savaşın çıkmasında etkili olan genel nedenler; Fransız İhtilali'nin getirdiği ulusçuluk akımı ve Sanayi İnkılabı'nın getirdiği sömürgecilik yarışıdır.

Birinci Dünya Savaşı'nın en önemli nedeni devletler arasındaki ekonomik yarıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasında;

- Almanya ile İngiltere arasındaki hammadde ve pazar rekabeti
- Fransa'nın Almanya'ya kaptırdığı Alsas - Loren kömür havzasını geri almak istemesi
- Rusya'nın dünya ticaretinde pay sahibi olmak amacıyla sıcak denizlere ulaşmak ve Balkanlarda otoritesini artırmak için Slav toplulukları kendi idaresi altında birleştirmek istemesi
- Sömürgecilik yarışına geç katılan İtalya'nın Akdeniz'de etkinliğini artırmak ve yeni sömürgeler elde etmek istemesi
- Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun ülkesindeki ulusçuluk hareketlerini engelleyerek birliğini korumaya ve Balkanlarda gücünü artırmaya çalışması

- Avusturya ile Rusya arasında Balkanlara hakim olma yarışı
- Almanya'nın Osmanlı topraklarındaki emellerine ulaşma konusunda Rusya'yı engel olarak görmesi
- Avusturya - Macaristan veliahtının Saraybosna'da bir Sırp tarafından öldürülmesi

gibi özel nedenler etkili olmuştur. Avusturya - Macaristan veliahtının öldürülmesi, Birinci Dünya Savaşı'nı fiilen başlatmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinde;

- Devlet adamlarının savaşı Almanların kazanacağına inanmaları
- XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarında kaybedilen toprakların geri alınmak istenmesi
- İttihat ve Terakki Fırkası'nın Alman hayranlığı ve askeri ıslahatlarda Almanya'dan faydalanılması
- Ege adalarının geri alınmak istenmesi
- Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonlar ve Duyun-u Umumiye borçlarından kurtulmak istemesi
- Osmanlı Devleti'nin siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi
- Osmanlı devlet adamlarının Almanya'nın desteğiyle ülkenin kalkınabileceğine inanmaları

gibi nedenler etkili olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesi sonucunda;

- Yeni cepheler açılmış ve savaş alanı genişlemiştir.
- İngiltere Kıbrıs'ı topraklarına kattığını açıklamıştır.

- Osmanlı Devleti birçok cephede birden savaşmak zorunda kalmıştır.
- Osmanlı toprakları İtilaf Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalarla paylaşılmıştır.

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda Kafkasya, Çanakkale, Irak, Suriye - Filistin, Yemen - Hicaz, Kanal, Galicya, Romanya ve Makedonya Cephelerinde savaşmıştır.

Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918)

I. Dünya Savaşı'nın uzun, masraflı ve yıkıcı sonuçları savaşan tarafları oldukça yıpratmıştı. Her iki taraf da barışın yapılmasını arzu eder hale gelmişti. Bu ortamda Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Woodrow Wilson barışın koşullarını ortaya koyan ilkelerini yayınladı. **Bu ilkeler temel olarak savaş sonunda uyulması gereken kuralları belirleyerek, insanlığın daha fazla zarar görmeden barış içinde yaşamasını öngörmüştür.**

Wilson İlkelerinin önemli maddeleri şunlardır:

- Barış antlaşmaları ve diplomasilere açıklık esas olacak.
- Galip devletler, yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak.
- Bütün devletlerin egemenlik ve toprak bütünlüklerini karşılıklı olarak garanti altına alacak bir Milletler Cemiyeti kurulacak.
- Ülkelerin silahsızlanmasını sağlayacak yeterli garantiler getirilecek.
- Ülkelerin karasuları dışında kalan denizlerde tam bir serbesti hakim olacak.
- Ekonomik engellemeler mümkün olduğunca kaldırılacak.

- Sömürgelerdeki sorunlar, halkın ve sömürgeci devletlerin çıkarları eşit olarak gözetilerek tam bir tarafsızlıkla halledilecek.
- İşgal edilen Rusya, Fransa, Sırbistan, Karadağ, Romanya toprakları boşaltılacak.
- Polonya ve Belçika bağımsız olacak, Avusturya - Macaristan halklarına muhtariyet altında gelişme imkanları sağlanacak.
- Osmanlı Devleti'nin Türk olan kısımlardaki egemenliği sağlanacak, Türk olmayan milletlere kendi kendini yönetme hakkı tanınacak, Çanakkale Boğazı milletlerarası geçişe açık olacak ve milletlerarası kontrol altında tutulacak.

Wilson İlkelerinin Sonuçları

- S Mağlup devletler Wilson İlkelerini sürekli barışın sembolü olarak görmüş ve barış için ümitlenmişlerdir.
- S Anlaşma Devletleri kendi çıkarlarına ters düşen ilkeleri benimsememelerine rağmen, Amerika'nın desteğini kaybetmemek için kabullenmiş gibi görünmüş, yenilen devletlerden tamirat ve onarım adı altında savaş tazminatı almış, manda yönetimi altında sömürgecilik faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Bu durum Anlaşma Devletleri'nin ilkeleri kendi çıkarlarına göre yorumladıklarını gösterir.

- S İlkeler, Osmanlı toprakları üzerinde bağımsız bir Türk Devleti kurulmasını gündeme getirmiş, ancak azınlıkları bağımsız olma konusunda cesaretlendirmiştir. **Bu durum Wilson İlkelerinin Osmanlı Devleti'ni milliyet esasına göre parçalamayı hedeflediğini gösterir.**

Wilson bu İlkeleri yayınlayarak sömürgeciliği sona erdirerek dünyadaki

bağımsız devlet sayısının çoğalmasını, böylece Amerika'nın dünya siyasetinde ve ekonomisindeki etkisini artırmayı da hedeflemiştir. Ancak bu ilkeler uygulanabilir olmaktan uzak olduğu için hedefine ulaşamamıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın Genel Sonuçları

- Osmanlı, Almanya ve Avusturya - Macaristan İmparatorlukları ile Rus Çarlığı parçalanmıştır.
- Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Litvanya, Macaristan ve Türkiye gibi yeni devletler kurulmuştur.
- Dünya barışını korumak amacıyla Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) kurulmuş, sömürgeciliğin yerini manda yönetimi almıştır.
- Sınırların çizilmesinde "milliyetçilik" ilkesine dikkat edilmemesi azınlıklar sorununa neden olmuştur.
- Cumhuriyet rejimleri ağırlık kazanmış bazı ülkelerde rejim değişiklikleri olmuştur. Almanya, Türkiye, Bulgaristan ve Avusturya'da cumhuriyet Rusya'da ise sosyalist yönetimler kurulmuştur.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması, Almanya, Avusturya - Macaristan ve Rusya'daki değişiklikler Orta Doğu ve Avrupa'da dengelerin bozulmasına ve otorite boşluğuna neden olmuştur.
- İngiltere ve Fransa en önemli rakipleri Almanya'yı safdışı ettiler. Savaşta en kârlı çıkan devlet İngiltere olmuş, Almanya gücünü yitirmiştir.
- S Ümmetçilik anlayışı sona ermiş, Araplar Osmanlı Devleti'nden ayrılmıştır.

- İlk kez kimyasal silahlar, denizaltı ve tanklar bu savaşta kullanılmıştır. Kimyasal silahların ve uçakların kullanılması sivil savunma düşüncesinin doğmasında etkili olmuştur.
- Savaş sonunda Almanya'ya çok ağır şartlarda antlaşma imzalatılması ve İtalya'ya savaş içerisinde vaadedilen toprakların verilmemesi İkinci Dünya Savaşı'na neden olmuştur.